

Vaše Magnificencie, Spectability, Honorability, vážená Vedecká rada Univerzity J. Selyeho a jej ekonomickej fakulty, vážená správna rada, vážení hostia, vážená akademická obec, vážené dámy a páni!

Dnešný deň patrí k významným dňom, keď sa v aule našej univerzity stretáva Vedecká rada Univerzity J. Selyeho, akademická obec, vzácní hostia z ďalších univerzít a iných pracovísk a naši pozvaní hostia na jednom zo svojich slávnostných podujatí. Som nesmierne poctený, že Vás môžem pri tejto vzácnej príležitosti – na historicky prvom slávnostnom udelení čestného doktorátu na UJS – pozdraviť. Osobitné potešenie vyjadrujem nad prítomnosťou našich vzácných hostí, ktorí svojou účasťou vyjadrujú úctu nielen našej univerzite, ale aj ocenenému, nášmu prvému čestnému doktorovi, Kálmánovi Győrymu, profesorovi matematiky, akademikovi, emeritnému profesorovi a emeritnému rektorovi Univerzity Debrecen.

Vážené dámy a páni, vzácní hostia! Dovoľte mi privítať Vás slovami významného matematika 20. storočia, Pála Erdősa, ktorý tvrdil, že *„z určitého uhla pohľadu jediným neohraničeným ľudským konaním je práve matematika. Je možné, že ľudstvo spozná takmer všetko vo fyzike alebo biológii, ale matematika je nekonečná a práve preto je aj nevyčerpatel'ná“*. S najväčšou pravdepodobnosťou práve táto nekonečnosť a neohraničenosť spomínaného vedného odboru pritiahli už v ranom detskom veku nášho dnešného oslávenca, a z týchto pút sa už nedokázal - a zrejme ani nemienil - vyslobodiť sa. Rečníci predou mnou už predstavili profesijnú dráhu a činnosť prvého čestného doktora UJS, ja - vzhľadom na našu osobnú známosť trvajúcu viac desaťročí – s vami chcem oboznámiť Kálmána Győryho z iného aspektu. A aké boli začiatky jeho skvelej kariéry matematika a ako sa stal uznávaným znalcom svojej vednej oblasti aj vo svetovom meradle? Jeho nevšedné matematické nadanie sa objavilo už v ranom detskom veku, no napriek tomu ho jeho rodičia pripravovali na povolanie stavebného inžiniera. Jeho však, napriek tomu, že vynikajúco kreslil, priťahoval svet čísel. Po ukončení gymnázia s maximálnym počtom bodov absolvoval prijímacie konanie na Univerzitu Loránda Eötvösa (v skratke ELTE), odbor matematika-fizika. Avšak vo vtedajšom režime ani to nestačilo na jeho prijatie. Podľa oficiálneho vysvetlenia nemohol pokračovať v štúdiu z dôvodu protirežimného správania sa jeho otca počas revolúcie v roku 1956 a preto na krátky čas sa stal bankovým úradníkom filiálky OTP banky v Ózde. O ďalší rok robil prijímacie skúšky na Univerzitu Kossutha (dnešná Univerzita Debrecen) – tentokrát

už ale úspešne. Zo spojenia s Univerzitou Debrecen sa vykl'ula láska na celý život – do dnešného dňa vykonáva svoju poprednú vedeckú činnosť medzi jej múrmi. Na Univerzite Debrecen je s jeho menom úzko späté založenie základov teórie čísel a jej povýšenie na najvyššiu úroveň. „*Matematika je kráľovnou všetkých vied, teória čísel je kráľovnou matematiky*“ – tvrdil Gauss. Kálmán Győry v zmysle uvedeného citátu teda slúžil kráľovnej kráľovien, venoval jej svoje vedomosti a tejto šľachetnej službe podriadil celý svoj život. Ako „verný poddaný“ tak konal s najväčšou pokorou, úctou a rešpektom, a s obrovskou profesionalitou. Počas svojho dlhoročného pôsobenia vo funkciách vysokoškolského učiteľa vyskúšal všetky stupne hierarchie; bol asistentom, odborným asistentom, docentom, profesorom, vedúcim katedry, dekanom, prorektorom aj rektorom univerzity.

Hlavnými výskumnými oblasťami Kálmána Győryho sú: *Efektívne, kvantitatívne a počítačové výskumy pre riešenie počtu diofantických problémov, Diofantické výskumy v teórii ireducibilných polinómov, Rovnice pre jednotky, rovnice s diskriminantami, rovnice pre rozložiteľné formy a ich aplikácie v algebraickej teórii čísel, Hodnoty mocnín násobkov za sebou idúcich členov aritmetických postupností.* Jeho mimoriadne významná, i medzinárodne uznávaná pedagogická, vedeckovýskumná a publikačná činnosť ho posunuli na najvyššiu odbornú úroveň, medzi „najväčších“ vo svojom odbore. Jeho odborné kvality vysoko ocenil aj už spomínaný Pál Erdős, ktorý ho často privítal pozdravom: „Nech tvoje vety žijú naveky!“ V odborných kruhoch je všeobecne známe, že dosiahnuť 100 vedeckých citácií v matematike je naozaj úctyhodný výkon. Vážené dámy a páni! Počet citácií na diela nášho dnešného oslávenca prevyšuje 2400, čo naozaj svedčí o jeho mimoriadne bohatej a úrodnej vedeckej činnosti.

Kálmán Győry sa zvlášť významným spôsobom venoval mladým matematickým talentom, ktorých patronát považoval za svoju srdcovú záležitosť. Generácie učil záhadám matematiky, ale čo je ešte dôležitejšie, učil im humánnosť, úctu, statočnosť a morálku. Medzi jeho bývalými študentmi nájdeme aj akademikov a vysokoškolských profesorov. Ako sám viackrát povedal, okrem detí-doktorandov má už aj vnukov-doktorandov – samozrejme mal na mysli profesijné nástupníctvo. Ako matematik by som chcel zdôrazniť ochotu Kálmána Győryho, ktorou sa ujal patronátu maďarských matematikov žijúcich mimo hraníc Maďarska – v našom prípade matematikov zo Slovenska. Podporoval ich rozvoj vo vedeckovýskumnej oblasti

a oddane napomáhal ich kvalifikačnému rastu. Za jeho jedinečnú a šľachetnú podporu aj touto cestou vyjadrujem poďakovanie v mene celej spoločnosti maďarských matematikov na Slovensku a s hrdosťou prehlasujem, že počas spoločných aktivít sme v jeho osobe spoznali nasledovniahodnú osobnosť, mali sme pred sebou príkladný vzor a to po odbornej aj ľudskej stránke. V našom profesijnom živote sa usilujeme pokračovať v systéme hodnôt, ktorý sme od neho dostali do vena, a tieto hodnoty čo najlepšie odovzdať našim študentom.

Náš oslávenec je od roku 2010 emeritným profesorom Univerzity Debrecen, ale to vôbec neznamená, že by sa venoval oddychu. Pracuje naďalej: píše články, vykonáva lektorskú činnosť, je častým pozvaným prednášateľom na konferenciách, oponuje dizertačné práce a projekty. V posledných rokoch spolu s holandským profesorom matematiky, Jan-Henrik Evertse-m, napísal dve významné vedecké monografie vydané vo Vydavateľstve Univerzity v Cambridge na tému *Rovnice pre jednotky v diofantickej teórii čísel*. Kálmán Győry vykonáva dôležitú vedeckú činnosť aj ako akademik – od roku 1993 je členom-korešpondentom Maďarskej akadémie vied, založenej Istvánom Széchenyim, a v roku 1998 sa stal jej riadnym členom. V rokoch 1999 až 2005 pôsobil vo funkcii predsedu Oddelenia matematických vied Maďarskej akadémie vied.

Ako to odznelo v laudatio, Kálmán Győry je aktívnym členom viacerých vedeckých organizácií a výborov, no rovnako pozoruhodná je aj jeho pôsobenie v redakčných radách uznávaných matematických časopisov, ako napríklad *Acta Arithmetica*, *Acta Mathematica Hungarica*, *Acta Universitatis Sapientiae Mathematica*, *Central European Journal of Mathematics*, *Mathematical Inequalities and Applications*, *Mathematica Japonica*, naša domáca *Mathematica Slovaca*, ďalej je redaktorom významných odborných časopisov *Publicationes Mathematicae Debrecen* a *Scientiae Mathematicae*.

Náš čestný doktor vykonáva záslužnú činnosť aj v oblasti organizovania konferencií, bol jedným z hlavných organizátorov medzinárodných konferencií teórie čísel v Maďarsku, Českej republike, Slovenskej republike a Poľsku – ide medzi inými o konferencie ako napr. Česko-slovenská medzinárodná konferencia z teórie čísel, Česko-poľská medzinárodná konferencia z teórie čísel alebo Dni teórie čísel a kryptografie. Tieto konferencie mali účastníkov zo 40-50 krajín sveta, ale stalo sa, že

sa na tej-ktorej konferencii zišli matematici z 80 krajín. Kálmán Győry sa ujal veľmi náročnej úlohy, keď za pomoci členov vlastnej výskumnej skupiny zorganizoval jednu z najvýznamnejších konferencií v odbore matematika, Journées Arithmétiques. Vďaka jeho výdatnej podpore mohli byť pravidelnými účastníkmi týchto konferencií aj matematici zo Slovenska. V rámci organizovania konferencií vytvoril aktívne odborné konexie s matematikmi zo Slovenska, najmä odborníkmi z teórie čísel zo Slovenskej akadémie vied, z Univerzity Komenského a z Univerzity J. Selyeho.

Ocenenia, ktorých je nositeľom náš dnešný oslávenec, som nechal na záver môjho prejavu. Kálmán Győry je nositeľom o.i. Ceny akadémie (1992), Ceny Hatvaniho mesta Debrecen (2000), Dôstojníckeho krížu Rádu Maďarska (2000), Ceny Széchenyiho (2003), Medaily Univerzity Debrecen (2010) a najčerstvejšieho uznania, je čestným doktorom a nositeľom titulu „doctor honoris causa“ Univerzity J. Selyeho. Na základe uvedených je teda nesporné, vážené slávnostné zhromaždenie, že Kálmán Győry bol vhodným aspirantom pre historicky prvé udelenie čestného titulu „doctor honoris causa“ na našej univerzite. Jeho menovanie čestným doktorom, doktorom honoris causa Univerzity J. Selyeho je pre nás ctou a značnou mierou prispeje k zvyšovaniu úrovne a prestíže celej našej inštitúcie.

Úplne na záver, mi dovoľte, prosím, vážení hostia, aby som sa s vami a s našim oslávencom rozlúčil s myšlienkami nášho čestného doktora, Kálmána Győryho, zverejnenými vo zväzku rozhovorov *Matematici a nimi vytvorený svet /Staar Gyula, Vydavateľstvo Vince, 2002/*: „Mám – obrazne povedané – určité nevyrovnané účty; články, ktoré je potrebné napísať, alebo zopár nedokončených kníh..... Času však mám čoraz menej. Na to si však vždy nájdem čas, aby som svojou podporou pomáhal mladým talentom.“ Zo spomínaných povinností už medzičasom pán profesor veľa splnil, ale som presvedčený o tom, že v jeho plánoch sa nachádza početné množstvo ďalších vytýčených vlastných cieľov. V mene celej našej akademickej obce a nás všetkých mi dovoľte, aby som mu k tejto snahe a k jeho životnej filozofii zaželel veľa síl a zdravia, ďalšie úspechy v profesionálnom živote, a veľa šťastia a spokojnosti v kruhu svojej rodiny a blízkych spolupracovníkov!

Ad multos annos, vážený pán profesor!